

Cecilie Løveid

Ágnes monológja: Independent Tours in Western Norway 1931

Egy nő utazása Ludwig Wittgenstein norvégiai filozofikus fjord-világába. Öltözete a korhoz illő, de van vele egy viktoriánus kori női ruha is, az Ágnes-jelmez, valamint Henrik Ibsen Brand című kötete, és egy Underwood márkájú táskairógép. (A jelenet alatt hangolatlan húros hangszeret pengetnek.)

ÁGNES Utazóruhám a harmincas évek legújabb bécsi divatja. A Gyorsjárat fedélzetén Norvégia nyugati partját követve a Sognefjord felé tartunk. Plédekbe burkolózom, így ki lehet bírni valahogy. Néha felállok, elmerengek a tájban. Independent Tours in Western Norway, áll az utazási katalógus címlapján. Sognefjord. Feneketlen mély, a világ legmélyebb fjordja.

A bécsi dámák – valahol remek jellemzést találtam róluk, nem szabad elfelejtenem – a bécsi dámák és az ő praktikus cukrászművészetük.

Magam svájci vagyok.

Egy barátomhoz tartok, aki az Éjszakai Nap országába készült. Télen.

- Télen sötét van, Ludwig.

- Gyűlölöm a világosságot – vágta rá gondolkodás nélkül.

- Magányos leszel, Ludwig.

- A lelkem is eladnám az ördögnek – mondta – csak végre intelligens emberekkel beszélgethessek.

- Órült vagy, Ludwig.

- Isten óvjon attól, hogy normális legyek – válaszolta.

- De Ludwig ...

- Ne vesztegessük az időt! Gondoljunk a jövőnkre! – mondta Ludwig, és elutazott.

Éjjel-nappal sötét van. Mint ahogy nyáron állítólag örök világosság. Nehéz elképzelni. Ludwig nem utazott fel északra, na jó, nem eléggé északra. De mondhatom, irodalomban gazdag vidékre került. Egyenesen Henrik Ibsen drámai költeményének, a *Brand*nak a színpadképébe csöppent.

Gyűlölt darab, legalább annyira, mint amennyire a Peer Gynt rajongva szeretett.

Kíváncsi lettem az igazságra, de drága Ludwigom eredetiben, norvégul küldte meg a drámát. Személyesen kell meggyőződnöm arról, hogy Ibsen tájleírása megfelelő-e a valóságnak.

Bergenbe értünk...

Gőzhajón utazom. Ez is ibseni jelenet, de most én ülök itt személyesen egy szecessziós hajószalonban, fehér kávéscésze és jófajta konyak mellett. Akár múzeum, esetleg színpadkép is lehetne, és benne én.

Igen, bizonygatta Ludwig egyetlen barátjának, Dávidnak, az angol berepülőpilótának – már csak négy hónapom van hátra. Ez tíz éve történt, de azóta is ragaszkodik a rögeszméjéhez. Rendszeresen visszatér rá, ismételteti újra és újra. Dávid váratla-

nul meghalt, és sírba vitte Ludwig fél életét is. A másik felére az ördög tart igényt.

A Gyorsjárat nem hajózik be a fjordba. Át kellett szállnom a helyi járatra.

Üzemanyagtól, kenő- és főzőolajtól bűzlik. Parfüm, tenger, rothadó hal, háziállatok, és izzadság szaga mindenütt. A rakodótérben borjú bög.

Ludwig aprólékos munkája jut eszembe, egy repülőgéppropellert tervezett.

Sötét hegyoldalak körvonalai tükröződnek a vízen. A sziklák között a mélyben méltóság teljesen evickélő rákok.

Csendes evezősök siklanak a fjordban, lámpákkal vakítják, megbénítják a rákokat, hogy foglyul ejtsék.

Hatalmas tengeri teknős bukkan fel a mélyből, mint egy szikla, utunkat állja. Hús ember nagyságú. Megsebezte a hajócsavar.

Mintha minden fel akarna törni a mélyből. Kész vagyok elviselni bármilyen szörnyűséget .

Arra valahol lehet a Skjolden nevű település.

Arra pedig, gondolataiba mélyedve, Ludwig.

Néhány faház áll a fjord partján. Hegyek veszik körül.

Két folyó rohan a mélybe.

Kikötnénk, ha végre meg tudnánk szabadulni a sérült teknőstől.

Minden olyan, mint Ibsen tájleírásában. Csak ő nem említi a jégraktárat.

Mégis ott áll remek szimbólumként. Egy ház tele természetes jéggel. Angliába exportálják.

Az ősidőkben érzem magam. Osztódik az összejt –, mint az istenek; kifejlődünk.

Ez megy végbe a testemben is, és mint nő tudom, hogy a vágyam ...

Vágy? Vágyakozás?

Ülök a divatlapjaim között. Számtalan festékréteg borítja a fedélzeti székeket. Kikukcskálók a réseken. Jeges szél csap az arcomba, szinte lefújja a fejem. Ázott gumi, olajos ruhák.

Kezemben tartom a drámakölteményt. Olvasnám, ha nem lenne túl sötét, nappal is éjszaka. A hegyek minden oldalról körülölelik a fjordot és a falut.

Jotunheimen az útikönyv leírása szerint hegység. A Jotun nevű hegyi troll otthona.

Különleges formájú csúcsok, napba néző, megkövesedett hegyi manók. Hosszúruhás dámák és térdnadrágos urak másszák meg évente a magaslatokat, de persze a divat változik. A táj, mint egy színpadkép-sziluett – nem rossz! Ibsen a legutolsó darabjában fel is használta ezt a látványt.

Vajon fekete vagy fehér papírból vágta ki?

És tudta-e, hogy ez lesz az utolsó drámája?

Először azt hittem, hogy a Brand Ausztriában van. De nem, igazi norvég hegy. A Brandot időről időre megmásszák. Fenn a csúcson, mint fejre állított katedrális, ott pompázik egy kékeszöld gleccser. Turisták nem látogathatják, mert már túl sokan odavesztek.

A katedrális állandóan formálódik - a trolloknak új meg új bejárat kell...

Ez a Brand egy turista könnyétől olvadni kezdett. A turista váltig állította, hogy ő nem az, akinek hiszik, de valóban az ő könnyei olvasztották meg a gleccsert. Eredeti-

ben nem értem a könyvet, jogomban áll kicsit képzelődni.

Valójában az történt, hogy a gleccser vége leszakadt, amikor egy tehénfarkú, természetfölötti női lény elsütötte a fegyverét. A lavina szerelemtől megittasult rénszarvascsordává változott, s a gigantikus áradat magával ragadott mindent. Annyi hordalékot sodort magával, hogy a völgy összes lakóját halálra kövezte. Éppúgy elvesztek a jók, a szelídek, a jámborak, mint a gonosz pokolra valók. És a nő is, aki különös szemük miatt imádta a patkányokat, és mind a harminc macskáját.

Minek utána egy hang szólalt meg fennen: a Szerelem Istene vagyok.

Csak azt mesélem el, amire egy 1929-es Burg színházbeli előadásból emlékszem. A hegycsúcsok táncot jártak, és Brand olyan jelmezt viselt, mint Loke a *Niebelung Gyűrűjében*. Na jó, talán rosszul emlékszem.

Ludwig faházat épített magának a meredek hegyoldalon. A népszáj *Ausztriának* keresztelte el, mert a verandán folyvást szólt a bécsi keringő. Bécsi szelet és sütemény illata áradt. Bécsi szelet és sütemény illata – írta.

Ő az én szerelmem, akinek minden reggel új arcot kell öltenie.

Ludwig egy levélben megkérte a kezem. Szerelmes vagyok belé, ezért próbálom előlvasni a tőle kapott könyvet. S ez a hajóút, be kell vallanom, tökéletes beavatás Ibsen színházi világába.

Küldött egy norvég nyelvű *Brand* kötetet.

Nem is az a legrosszabb, hogy norvég, illetve dán-norvég nyelven íródott, hanem hogy nem a *Peer Gynt*. A *Peer Gynt*t nagyon szeretem!

Azonnal veszélyt sejtettem. A meghívólevélben egy rózsa is volt, *a helyi flórából*.

Ludwiggal sok időt töltöttünk családja különböző rezidenciáin – a bécsi palotákban, villákban, nyaralókban. Tartottam a mérőléceket, a vízszintező zsinórt, mértük az ablakkereteket nővére új palotájának építkezésén. Ludwig tervezte.

Ezután kezdtem el építészeti tanulmányaimat. Összszararodva, kíváncsiságból.

De küldte ezt a levelet, benne egy tájleírással, amit nem találok a könyvben. Muszáj volt északra jönnöm, az Éjszakai Nap országába, télen. Némi reménnyel, hogy legalább északi fényt látok.

Táncol, mondják. Az északi fény.

Minden rosszban van valami jó. Ez valami bibliai mondás?

Brand vélhetően az árnykép távolban látható csúcsainak egyike. De lehet, hogy tévedek.

Ibsen tájleírását úgy olvassa, mintha útleírás lenne. Felvonókótél csattogó hangját halljuk, a fény fokozatosan kialszik, csak a rezgő felvonókótél látszik, hangja olyan, mint egy hangolatlan híros hangszer nyekergése.

"... jobbra vad szakadék. A hegycsúcs felett és mögött még magasabb csúcsok, és ragyogó hó."

Igen, valóban ezt látom. Kiismerem itt magam.